

ALVAR AALTO

Villa Kokkonen, korjaushankkeen jatkovaiheiden tarpeellisuudesta

Järvenpään taidemuseo on pyytänyt Alvar Aalto -säätiöltä lausuntoa Villa Kokkonen korjaus- ja muutoshankkeen jatkovaiheiden tarpeellisuudesta. Säätiö tarkastelee hanketta sekä perus- että valtakunnallisen vastuumuseon tehtävänsä mukaisesti Alvar Aallon arkkitehtuuriperinnön säilyttämisen näkökulmasta.

Alueellinen vastuumuseo ja Alvar Aalto -säätiö ovat aiemmissa yhteislausunnoissaan (28.2.2022 ja 12.12.2023) kuvanneet Villa Kokkonen arkkitehtuuria ja sen merkitystä. Lisäksi säätiö on laatinut kohteesta rakennushistoriallisen selvityksen sekä sen yhteydessä tontin puuston historiallisen kartoituksen (2022).

Yksityistalo Villa Kokkonen valmistui Järvenpään Vanhakylään 1969. Sen suunnittelu 1967–69 sijoittuu Alvar Aallon uran loppuvaiheeseen. Aallon toimisto ei tässä vaiheessa uraansa enää suunnitellut yksityisasuntoja kuin poikkeustapauksissa. Vielä poikkeuksellisempaa on, että Villa Kokkonen kohdalla Alvar Aalto osallistui itse mittavalla tavalla suunnittelutyöhön. Taustalla vaikutti Aallon ja säveltäjä Joonas Kokkonen ystävyys, joka kehittyi Suomen Akatemian jäsenyyden kautta. Villa Kokkonen yksi erityinen arvo perustuukin näiden kahden akateemikon taitelijaurien risteämiseen saman yksityiskodin piirissä.

Villa Kokkonen rakennettiin metsäiselle mäelle. Joonas Kokkonen on kertonut Alvar Aallon ihailleen paikan päällä tonttia ja arvioineensa että Etelä-Suomesta olisi vaikea löytää kauniimpaa paikkaa. Aalto pyysi tontista tarkkaa karttaa, johon olisi merkitty kaikki puut, joiden halkaisija olisi yli 5 cm. Tontin puusto mitattiinkin hankkeen alkuvaiheessa huolella. Vanhat kuuset (jo tuolloin yli 60 vuotta vanhoja) katsottiin arvokkaiksi kuten myös männyt ja jopa hyvin lähellä taloa olevat yksilöt säästettiin tarkan sovittamisen keinoin. Joonas Kokkonen on itse kertonut haastattelussa (1981) että loppujen lopuksi talo kohosi vain neljän puun kaatamisella.

Länteen viettävällä tontilla on kolme alkuperäiseen kokonaisuuteen valmistunutta rakennusta. Viuhkanmuotoinen päärakennus jakautuu kolmeen osaan: makuuhuoneet ja keittiö, ruokailu- ja olohuone, sekä suurimpana säveltäjän työhuone. Päärakennuksesta laskeutuva pergola johdattelee saunalle, jonka luona on vapaamuotoinen uima-allas. Autotalli sijaitsee erillisenä rakennuksena sisääntulotien varressa.

Villa Kokkonen rakennusten puujulkisivut pintakäsittelyineen ovat mahdollistaneet tummanpuhuvan rakennusmassan, joka eroaa Aallon toimiston saman aikakauden muista pientaloista. Yleensä näiden julkisivut ovat olleet punatiilisiä tai valkoisiksi kalkittuja. Tumma rakennus on ollut lähellä metsätontin alkuperäisten havupuiden väritystä, tumman ruskeaa ja vihreää, häivyttäen matalan rakennuksen luonnon helmaan. Rakennussarjan maisemointi tontin tiheään puuston lomaan onkin samalla tavalla pietteillä suunniteltu kuin esimerkiksi Villa Oksalassa ja Muuratsalon koetalossa, mutta Villa Kokkonen tummuus häivytti sen vielä näitäkin astetta sulavammin ympäristöönsä.

Villa Kokkonen on Järvenpään ainoa Aalto -kohde. Lisäksi se liittyy Tuusulanjärven valtakunnallisesti merkittävien, historiallisten taiteilijakotien ketjuun, luoden siihen modernin arkkitehtuurin kerrostuman. Villa Kokkonen on merkitty Järvenpään yleiskaava 2040:ssä suojelukohteeksi, luokkaan SR – Rakennuslainsäädännön nojalla suojeltava alue. Kaavamääräyksen mukaan ”alueen käyttötarkoitus määritetään asema-kaavassa. Rakennusten purkaminen on kielletty, kunnes rakennussuojelu on ratkaistu asemakaavassa. Toimenpiteistä ja suunnitelmista tulee neuvotella museoviranomaisen kanssa. Nykyisellään alueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa.”.

Villa Kokkonen korjaus- ja muutoshanke käynnistyi esiselvitystöillä vuonna 2021 ja hankkeen ensimmäinen vaihe valmistuu 2024 alkuvuoden aikana. Ensimmäisessä vaiheessa korjataan päärakennuksen kosteus- ja jyrsijävahinkoja sekä muutetaan entinen autotalli vierailijakeskukseksi esteettömine käymälöineen. Toisessa hankevaiheessa on

tarkoitus ollut ennallistaa tontin puustoa ja pihoja sekä korjata uima-allas ja saunarakennus. Säätiön saamien tietojen mukaan toisen vaiheen toteutuminen on nyt kuitenkin harkinnan kohteena.

Säätiön kanta

Villa Kokkosen kokonaisuus on kokenut suurimmat menetyksensä tontin metsäisyyden suhteen. Puusto oli pitkälti alkuperäisessä asussaan Joonas Kokkosen kuolemaan saakka, mutta Järvenpään kaupungin vuonna 1998 alkaneella omistuskaudella toteutetut useat puunkaadot ovat muuttaneet metsätontin luonnetta tavanomaisen nurmikkopintaisen pientalotontin suuntaan.

Aikanaan metsämäisen tontin alarinteeseen raivattu aukea on muodostanut yksityisen sisäpihan, jota ovat rajanneet puuston lisäksi pohjoispuolella turvekattoinen hirsisauna, portaittain laskeutuva pergola ja vapaamuotoinen uima-allas. Nykyisellään puut eivät enää rajaa aukean eteläsivua, saunan turvekatto on vaihtunut huopakattoon ja uima-altaan peilaava vesiaihe on peitetty kestopuisella kansirakenteella. Vielä radikaalimpi muutos on katujulkisivun puolella, jossa suurikokoisten kuusten kainaloon häivyttynyt tumma, elegantisti maisemoitu rakennusmassa nousee nyt vastoin alkuperäistä intentiota teräväkontrastisesti esiin nurmikon ja taivaan välistä.

Ongelmallinen tilanne puuston suhteen tunnistettiin jo Maisemasuunnittelu Hemgårdin Järvenpään kaupungille laatimissa laadukkaissa puutarhan hoito- ja kunnostussuunnitelmissa vuonna 2010. Suunnitelmista huolimatta tontille ei istutettu korvaavaa puustoa, vaan sen sijaan jatkettu raivauksia ja puunkaatoja tilannetta entisestään pahentaen. Alvar Aalto -säätiön näkemys onkin, että tilanne tulisi korjata suunnitelmien mukaisilla puuston palauttavilla istutustöillä.

Säätiön laatiman tontin puuston historiallisen kartoituksen yhteydessä selvisi, että Hemgårdin suunnitelmat olisivat käypiä tänäkin päivänä. Täten suunnittelukustannukset tontin kasvillisuuden suhteen on pitkälti jo investoitu, jäljelle jää vain konkreettinen istutustyö. Jos suunniteltu istutustyö olisi tehty 13 vuotta sitten, oltaisiin jo pitkällä paluussa kohti alkuperäisen mukaista miljöötä. Jos istutustyö tehdään nyt, saadaan sen hedelmistä nauttia 2030-luvun loppupuolella. Jos istuttaminen jää tälläkin kertaa tekemättä, sijaitsee arvokas vääränkaltaisessa ympäristössä pahimmillaan vielä 2050-luvulla. Kokonaismiljöön keskeneräisyys haittaa myös markkinointi- ja matkailupotentiaalia kansainvälisille Aalto-harrastajille ja -entusiasteille.

Vastaavalla tavalla uima-altaan ja hirsisen saunarakennuksen korjauksia suunniteltiin, mutta jäivät toteuttamatta jo edellisessä peruskorjauskierroksessa 2005-2007. Kokonaismiljöön kannalta oleellimmat toimenpiteet näiden suhteen olisivat turvekaton ennallistaminen ja vesipeilialueen palauttaminen. Alvar Aalto -säätiö kannustaa omistajaa näiden toteuttamiseen.

Lausunto annetaan tiedoksi myös alueelliselle vastuumuseolle.

Tiilimäessä 27.3.2024

Tommi Lindh
Alvar Aalto -säätiö, toimitusjohtaja

Joni Rousku
Alvar Aalto -säätiö, rakennustutkija

AAS - Villa_Kokkonen_20240327_lausunto

Final Audit Report

2024-03-27

Created:	2024-03-27
By:	Joni Rousku (joni.rousku@alvaraalto.fi)
Status:	Signed
Transaction ID:	CBJCHBCAABAAAnYLAAWtqs4S_Nw6EOOPMgcGj73CbMpbC

"AAS - Villa_Kokkonen_20240327_lausunto" History

- Document created by Joni Rousku (joni.rousku@alvaraalto.fi)
2024-03-27 - 1:08:14 PM GMT
- Document emailed to Joni Rousku (joni.rousku@alvaraalto.fi) for signature
2024-03-27 - 1:08:17 PM GMT
- Document emailed to Tommi Lindh (tommi.lindh@alvaraalto.fi) for signature
2024-03-27 - 1:08:17 PM GMT
- Email viewed by Joni Rousku (joni.rousku@alvaraalto.fi)
2024-03-27 - 1:08:45 PM GMT
- Document e-signed by Joni Rousku (joni.rousku@alvaraalto.fi)
Signature Date: 2024-03-27 - 1:09:43 PM GMT - Time Source: server
- Email viewed by Tommi Lindh (tommi.lindh@alvaraalto.fi)
2024-03-27 - 1:23:22 PM GMT
- Document e-signed by Tommi Lindh (tommi.lindh@alvaraalto.fi)
Signature Date: 2024-03-27 - 1:24:19 PM GMT - Time Source: server
- Agreement completed.
2024-03-27 - 1:24:19 PM GMT